

takim živalim, ki plane nanje z viška. Večje živali in tudi človeka izkuša pahniti v prepad. V Švici se je tudi dogodilo, da je odnesel otroka.“

Ponočne ujede imajo v nasprotju s podnevnimi ujedami velike, naprej obrnjene oči, jako tenak sluh in mehko perje z lahкими letalnimi peresi, da jih ni čuti, ko si ponoči iščejo plena. Take ujede so sove (velika uharica in pegasta sova).

Vse ujede se hranijo z mesom drugih živali, ki si jih same uplenijo. Žro tudi mrhovino. Njih večina je škodljiva, kanje in male sove pa so koristne, ker uničujejo miši.

VICTORIEN AURY — FRAN JORDAN:

Pepelčica.

Ivela sta nekdam mož in žena, ki sta imela dve hčeri. Starejša je bila lepša kakor mlajša. Mati je ljubila samo prvo. Vsako jutro je poslala mlajšo hčer na polje race past, kjer je vsakokrat spredla funt prediva. Ostali čas je sedela mlada deklica na ognjišču v kotu, in zato so jo imenovali pepelčico.

Ko žene neko jutro — kakor navadno — svoje race na pašo, pride k mlaki in jim začne peti, da bi jih vzpodbudila iti v vodo:

Gra, gra, gra, igračice,
preljube race, račice!
Po vodi mirni plavajte,
po svoje se zabavajte.

Komaj je nehala peti, se ji prikaže majhna starka.

„Kaj delaš tu?“ vpraša Pepelčico.

„Poslali so me race in prest ta funt prediva,“ odgovori mlada deklica.

„In kdo te je poslal?“

„Moja mati.“

„Ali pošlje kdaj tvojo sestro race past?“

„Ne, nikoli.“

„Res ne? No, tedaj dobro, dragi moj otrok, hočem ti nakloniti darilo,“ nadaljuje stara žena. „Vzemi ta glavnik in počesi si lase.“

Pepelčica stori, kar je starka ukazala. Počese si lase, ki so bili jako lepi, in iz njih je padlo obilo zrnja, ki so ga race s slastjo pozobale. Ko so zobale po svoji želji, si začne Pepelčica česati glavo po drugi strani, pa tedaj to ni bilo več zrnje, kar je padalo iz las, ampak mnogo biserov, demantov in drugih dragih kamenov. Vselej, kadar je potegnila z glavnikom po laseh, ji je padlo kaj novega pred noge.

Stara žena ji reče to pobrati in ji da škatlico, da spravi vanjo vse to. Ukaže ji, naj vse to dobro skrije v svojo omaro. Nato potrka na kolovrat Pepelčice s paličico, ki jo je imela v roki, izgovarjajoč neke besede, in predivo, ki je bilo na njem nataktnjeno, je bilo izpredeno v tem trenutku, in sicer popolnoma dobro izpredeno.

„Sedaj pojdi domov,“ pravi Pepelčici, ki je bila jako začudena in očarana nad tem, kar je videla, „in pridi semkaj vsak dan, tukaj me dobiš.“

Pepelčica se vrne domov in molče sede na ognjišče v kot po svoji navadi. Drugi dan gre zopet k mlaki, kjer dobi staro ženo, ki je predla svoj kolovrat prediva tako kakor prejšnji dan. Deklici da svoj glavnik, da si počese lase.

Prihodnji dan se je vse izvršilo na isti način.

Nekega jutra, ko je bilo njeno predivo izpredeno, ji reče stara žena: „Poslušaj dobro, kaj ti povem. To noč priredi princ veselico in nanjo je povabil tvojega očeta, tvojo mater in tvojo sestro. Vprašali te bodo v šali, če hočeš iti tja. Odgovori, da se za to ne brigaš. Sedaj vzemi tega majhnega ptička, skrij ga v svojo sobo in reci mu nocoj, ko vsi odidejo:

Ptič zeleni, krasni mi,
naj bom lepa kakor ti.

Takoj boš oblečena za veselico. Vzemi to paličico, potrkaš z njo na zemljo, in kočija se prikaže. Pojdeš na veselico, nihče te ne bo spoznal, in princ bo s tabo plesal. Samo, kadar stopijo v jedilno sobo, skrbi, da sedeš v kočijo in izgineš tako, da ne bo mogel nihče za teboj. Prišedši domov, se zopet zateci k ptičku in mu reci:

Ptič zeleni, krasni moj,
zdaj naj grda bom takoj.

In taka boš kakor prej. Pojdi zopet v svoj kot na ognjišču in molči.“

Pepelčica vzame ptiča, ga prinese domov, skrije v svojo omaro in ko je prišel večer, stori, kakor je ukazala stara žena. Komaj je izgovorila:

Ptič zeleni, krasni mi,
naj bom lepa kakor ti.

se je izpremenila v lepo princezinjo, oblečeno veličastveno in pokrito z dragim nakitom. Stopi v bliščečo kočijo, ki jo je čakala ob vratih, se pelje na veselico in pleše s princem. A ko je prišla ura za večerjo, sede takoj v kočijo in se odpelje, kakor ji je ukazala stara žena.

Ko je princ ni več videl, zapove svojim služabnikom, naj jo iščejo povsod, toda ne morejo je dobiti.

V nadi, da zopet pride, če priredi drugo veselico, naznani princ svojim gostom, da jim priredi podobno veselico prihodnjo noč in jih povabi, naj se je udeleže vsi.

Ko so se vrnili oče, mati in sestra, so videli Pepelčico sedeti v kotu pri ognju kakor navadno.

Pripovedovali so ji o veselici.

„Bilo je sijajno,“ pravi mati. „Bila je tam gospodična, ki je bila pravi čudež lepote. Nihče ne ve, kdo je. Rada bi, da bi jo tudi ti videla.“

„Mi je vseeno,“ reče Pepelčica prijazno.

„Nocoj bo na dvoru druga veselica,“ reče mati, „če želiš, lahko prideš tja.“

„Hvala vam, prav dobro mi je v kotu pri ognju.“

Prihodnje jutro gre Pepelčica zopet na pašo z racami, kakor je storila vsako jutro. Sreča staro ženo, ki ji reče, naj gre zvečer zopet na veselico, kjer naj se vede ravno tako kakor prejšnji dan. V trenutku, ko bo večerja, naj odide, in če jo zasledujejo, ko zapusti palačo, naj vrže nekaj denarja skozi okno kočije.

Vse se je izvršilo tako kakor prejšnji večer. Pepelčica se zateče k ptiču, ki jo nakiti še lepše, če je sploh mogoče kakor prvi dan. Pride na veselico. Princ ukaže svojim služabnikom, naj je ne izpuste izpred oči. Ko sede v svojo kočijo, uderejo za njo; toda ona jim vrže toliko in toliko denarja, da se ustavijo, da bi ga pobrali, tako da jo izgube iz vidika.

Naslednje jutro gre Pepelčica kakor ponavadi zopet na pašo s svojimi racami iskat staro ženo.

„Vse se je izteklo dozda dobro,“ reče ta; „pa poslušaj! Nocoj boš imela obleko vso pokrito z zlatimi zvončki in tudi zlate čreveljčke dobiš. Prinčevi služabniki bodo zopet tekli za teboj; vrzi jim čreveljček in denarja, da ne bodo mogli zvedeti, kje stanuješ.“

Ko je prišla noč in ko je bila Pepelčica sama v hiši, jo je ptiček oblekel še bolj veličastno kakor prej. Obleka je bila vsa pokrita z zlatimi zvončki, na nogah je imela majhne zlate čreveljčke, ki so bili pravo čudo. Plesala je veliko s princem. Ko je sedla v svojo kočijo, so ji sledili služabniki kakor drugikrat, pa niso pazili na denar. Eden izmed njih se vendar pripogne in pobere čreveljček. Ko vidijo, kje se je kočija ustavila, se vrnejo in povedo princu, ki jih je bogato obdaroval.

Drugi dan gre Pepelčica z racami na pašo iskat staro ženo, ki ji reče: „To jutro moraš hiteti, zakaj princ pride k vam.“

Da ji glavnik kakor navadno in medtem, ko se je deklica česala, je vrtela njen kolovrat, potem pa jo pošlje hitro domov.

Kakor hitro jo mati zagleda, reče:

„Zakaj si se vrnila to jutro tako hitro?“

„Glejte, kako so race velike in debele, ni jim treba več jesti,“ odgovori ona.

Mati, videč, da so res velike in debele, nima ničesar pripomniti.

Pepelčica se je komaj vrnila, ko pride princ z vsem svojim spremstvom in potrka na vrata.

Oče, mati in starejša hči, videč, kdo jih je obiskal, mu tečejo odpret.

Pepelčica pa poišče svojega ptička, ki jo obleče v eni sekundi v obleko z zlatimi zvončki, toda da ji samo en čreveljček.

Med tem časom izprašuje princ očeta:

„Koliko hčerá imate?“

„Eno samo, glejte, tukaj je.“

„Nimate-li drugih?“

„Oprostite, prosim; imam še eno, pa ta mi je v sramoto. Ta sedi vedno na ognjišču v kotu in je pokrita s pepelom.“

„Nič zato, le naj pride,“ reče princ.

Brkati sér.

Oče zakliče: „Pepelčica, stopi za trenutek dol!“

Tedaj se je slišalo po stopnicah: ting-ling, ting-ling! Zlati zvončki so zvonili ob vsakem koraku.

„Glejte neumnico,“ reče mati, „lopatico in grebljice vleče za seboj.“

A bili so vsi kakor od strele zadeti, ko se prikaže Pepelčica v svoji čudoviti obleki.

„Glejte jo, ki jo iščem!“ zakliče princ; „Izgubila je zlat čreveljček; poglejmo, če se prilega nogi ta, ki smo ga našli.“

Tu potegne iz žepa čreveljček, ki ga je pobral služabnik. Da ga Pepelčici, ki ga obuje, in on spozna, da je njen.

Sedaj prosi princ za njeno roko, in oče in mati ne moreta odreči. Pepelčica prinese svojega ptička, istotako vse bogastvo, ki ga je dobila od stare žene in gre za princem.

Imeli so sijajno svatbo in so tudi z očetom, materjo in starejšo sestro Pepelčice dobro ravnali, prav kakor bi ji bili ti vedno dobri.

Domotožje.

*Tamkaj sredi polja
drobna vas leži,
tam pri beli cerkvi
„ave“ že zvoni.*

*Prav vasica taka
vas je rojstvena,
a do te vasice
je devet gorá!*

*Da sem lahka ptica,
bi poletel tja —
to bi gledal očka,
očka, mamica!*

Bogumil Gorenjko.

I. P. CVETAN:

Važnost železnic za promet in kulturo.

ažna iznajdba devetnajstega stoletja so železnice.

Dokler ni bilo železnic, so ljudje težko občevali med seboj. Ako so hoteli priti iz enega kraja v drugi kraj, so potrebovali več ali manj mesecev, kakor je bila oddaljenost krajev; ni bilo pač železnic, če so pa bile ceste, to bile slabe, da se je težko po njih vozilo, ako pa sploh cestni bilo, tedaj se je moralo iti čez travnike in gozdove, kar pa je bilo jako težavno in nevarno zaradi razbojnikov, ki jih je v tistih časih kar mrgolelo. Če je pa zašel človek na travniku do kega močvirnatega kraja in ni mogel dobiti izhoda naprej, se je moral obrniti nazaj in izbrati drugo daljšo smer.

Vse blago so morali prepeljavati v tistih časih, ko še ni bilo železnic, na vozovih; obložiti so morali več vozov, da so prepeljali toliko blaga, kakor ga sedaj prepelje en sam železniški voz. Ker so bile ceste napravljene po takih krajih, kjer ni svet preveč hribovit, so bili skoraj najlepši kraji ljudem neznani. Sedaj pa, ko drži do vsakega večjega in važnejšega kraja železnica, je vse drugače.